

Projekt

z dnia 20 marca 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA HELU**

z dnia 27 marca 2024 r.

w sprawie uchwalenia tekstu jednolitego „Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miejskiej Hel na lata 2022-2026”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463, 1688) oraz art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901, 535, 1693, 1938, 2760,) w związku z art. 6 ust. 2 pkt, 1 ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. , poz. 535, 289, 1606), **Rada Miasta Helu uchwala się co następuje:**

§ 1. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r., o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023r., poz. 535) uchwala się tekst jednolity programu pn. „Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Miejskiej Hel na lata 2022-2026”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Helu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr.....

Rady Miasta Helu z dnia.....

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Hel na lata 2022-2026

Tekst jednolity

Spis treści

I Wstęp	3
II Uzasadnienie aktualizacji Programu w 2023 r.....	3
III Uwarunkowania prawne.....	5
III 1. Podstawa prawna.....	5
III 2. Relewantne akty prawne	5
III 3. Nowelizacje systemu przeciwdziałania przemocy w 2023 r.	6
IV Charakterystyka zjawiska przemocy domowej.....	12
IV. 1. Przemoc domowa – definicja, formy, fazy	12
IV 2. Ochrona osób doświadczających przemocy domowej	14
V Podstawowe dane o gminie	16
VI Lokalizacja	16
VI 2. Ludność.....	17
VI Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Miejskiej Hel	21
VI.1. Procedura „Niebieskie Karty”	21
VI 2. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	21
VI 3. Działalność Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego	22
VI 4. Działalność Punktu Pomocy Rodzinie w Helu	23
VI 5. Szkolenia kadry.....	24
VI 6. Przemoc na terenie Gminy Miejskiej Hel w opinii społeczności lokalnej.....	25
VI 6. 1. Grupa badana	25
VI 6. 2. Wnioski z badania pełnoletnich mieszkańców.....	25
VI 6. 3. Wnioski z badania uczniów.....	27
VII Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie przemocy domowej	31
VIII Część programowa	32
VIII. 1. Cel główny.....	32
VIII 2. Cele szczegółowe Programu.....	32
I CEL SZCZEGÓŁOWY:.....	32
Profesjonalna pomoc oraz ochrona osobom doświadczającym przemocy domowej.....	32
II CEL SZCZEGÓŁOWY:	33
Skuteczne oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową.....	33
III CEL SZCZEGÓŁOWY:.....	34
Profilaktyka i edukacja wśród społeczności lokalnej w zakresie przemocy domowej.....	34
IV CEL SZCZEGÓŁOWY.....	34
Podnoszenie kompetencji pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się problematyką przemocy domowej	34
IX Realizacja, adresaci, monitoring i ewaluacja Programu.....	35

I Wstęp

Przemoc jest jedną z form dysfunkcji występujących w wielu współczesnych rodzinach. Zgodnie z definicją Rady Europy, przemoc w rodzinie (inaczej przemoc domowa) określa się, jako „wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami, lub partnerami, niezależnie od tego, czy osoba stosująca przemoc i osoba doznająca przemocy dzielą miejsce zamieszkania, czy nie”¹.

Analizując statystyki dotyczące przemocy domowej zaobserwować można, iż problem ten dotyczy najczęściej kobiet i dzieci. Z uwagi na swoją złożoność zjawisko to wymaga podejścia interdyscyplinarnego oraz stałej i systematycznej współpracy instytucji oraz organizacji rządowych i pozarządowych zmierzającej do zmniejszenia skali jego występowania. Równie ważna jest ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej. Doświadczanie tej formy przemocy, a zatem w środowisku, które powinno kojarzyć się z bezpieczeństwem oraz godnymi warunkami bytowymi, niesie za sobą szczególnie dolegliwe konsekwencje.

Jednym z działań podejmowanych przez władze samorządowe w celu przeciwdziałania przemocy domowej oraz pomocy osobom doznającym tejże przemocy jest opracowywanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

II Uzasadnienie aktualizacji Programu w 2023 r.

Niniejszy dokument został przyjęty do realizacji na mocy Uchwały Nr XXVIII/214/21 Rady Miasta Helu z dnia 28 września 2021 r. o przyjęciu Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Hel na lata 2022-2026.

Jak określono to w pierwotnej treści Programu „w miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania i cele programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom”.

Na potrzebę dostosowania celów Programu do nowych realiów prawno-społecznych panujących w 2023 r. złożyły się trzy aspekty:

¹ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Istanbul 2011.

1/ wyniki „Diagnozy zjawiska przemocy w Gminie Miejskiej Hel 2023”, która została przeprowadzona w drugiej połowie 2023 r. na zlecenie władz gminy i opracowana w formie osobnego dokumentu;

2/ rozległe nowelizacje aktów prawnych regulujących polski system przeciwdziałania przemocy domowej wprowadzone na podstawie:

- Ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 289);
- Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535);
- Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1606).

3/ konieczność zapewnienia kompatybilności niniejszego Programu z nowym Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030².

W wyniku ww. trzech czynników istnieje w szczególności konieczność dostosowania terminologii i zakresu działań objętych niniejszym Programem do nowych pojęć i definicji legalnych, toteż niniejszy dokument nosi zaktualizowaną nazwę Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Hel na lata 2022-2026, a także posługuje się nowym określeniem „przemoc domowa”, który zastąpił dotychczasowy termin „przemoc w rodzinie”.

W dalszych rozdziałach niniejszego Programu zostaną przybliżone zarówno uzyskane wyniki diagnozy problemu przemocy w lokalnej populacji, jak również obowiązujące w 2023 r. regulacje prawne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

² Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030; Nr w wykazie prac legislacyjnych i programowych RM: ID 421. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-uchwaly-rady-ministrow-w-sprawie-ustanowienia-rzadowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-domowej-na-lata-20242030>.

III Uwarunkowania prawne

III 1. Podstawa prawna

Niniejszy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Hel na lata 2022-2026 został opracowany zgodnie z dyspozycją **art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej** (tj. Dz. U. z 2023, poz. 289, 535) – z uwzględnieniem nowelizacji wprowadzonej na mocy wspomnianej Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535), która obowiązuje w zasadniczej części od 22 czerwca 2023 r.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 podanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

III 2. Relewantne akty prawne

Założenia niniejszego Programu oparto na następujących aktach prawnych, które wyznaczają ramy krajowego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Są to w szczególności:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 171),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2021 poz. 2268 ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. 2023 poz. 165 ze zm.),

- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. 2023 poz. 172 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. 2022 poz. 2230),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (tj. Dz. U. 2022 poz. 1138 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375),
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (tj. Dz. U. 2022 poz. 1360 ze zm.),
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).

III 3. Nowelizacje systemu przeciwdziałania przemocy w 2023 r.

W roku 2023 zaczęły obowiązywać rozliczne zmiany prawne, które w szerokim zakresie zmieniają dotychczasowe zasady działania systemu przeciwdziałania przemocy. W związku z powyższym w tym rozdziale zostały przybliżone najważniejsze zmiany.

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535) weszła w życie w zasadniczej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, obowiązuje nowa i rozbudowana w stosunku do poprzedniej definicja legalna przemocy domowej, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez przemoc domową rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub

ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Natomiast w myśl nowej definicji osoba doznająca przemocy domowej to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoby wspólnie zamieszkujący i gospodarujący oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni

– wobec których jest stosowana przemoc domowa

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej.

Świadek przemocy domowej – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Osoba stosująca przemoc domową to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa w pkt 2 (wyżej).

Zmiany dotkną m.in. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych i kuratorów sądowych.

Ponadto nowelizacja wprowadza zmiany w organizacji i funkcjonowaniu Zespołów Interdyscyplinarnych, a w miejsce grup roboczych będą powoływane grupy diagnostyczno-pomocowe.

Zmiany dotyczą również procedury „Niebieskie Karty”, która nie wymaga już zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Między innymi wprowadzono zasadę realizację procedury według miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej. Obowiązkiem GDP (grupy diagnostyczno-pomocowej) będzie zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność. Wprowadzono zasadę, że jeżeli realizacja procedury NK napotyka trudności, każdemu członkowi grupy diagnostyczno-pomocowej przysługuje prawo wystąpienia do wojewody z wnioskiem o wskazanie innej gminy właściwej.

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” nastąpi w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy (lub rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań).

Dodatkowo wprowadzono obowiązek monitorowania sytuacji osób uczestniczących w procedurze „Niebieskie Karty” przez okres 9 miesięcy po jej zakończeniu.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 289) poszerza od 15 sierpnia 2023 r. katalog zakazów wobec osób stosujących przemoc, który odtąd będzie obejmował również:

- **zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą;
- **zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość,

wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;

- **zakaz wstępu na teren** szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą domową, i przebywania na tym terenie – jeżeli osoba dotknięta przemocą domową uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Wszystkie powyższe zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową będą mogły być wydane przez:

- Policję lub Żandarmerię Wojskową,
- sąd – postanowieniem o udzielenie zabezpieczenia,
- sąd – postanowieniem o zobowiązaniu do opuszczenia mieszkania lub zakazie zbliżania się do niego, o zakazie zbliżenia się do osoby dotkniętej przemocą, kontaktowania się z nią, lub wstępu do miejsc, w których ta osoba przebywa.

Zakazy, do których wydania uprawniona jest Policja lub Żandarmeria Wojskowa tracą moc po upływie 14 dni od dnia ich wydania, chyba że sąd udzielił zabezpieczenia, którym zostały one przedłużone. Przy obliczaniu terminu nie uwzględnia się dnia, w którym zakazy zostały wydane.

Zakazy tracą także moc, w przypadku gdy po ich wydaniu wobec osoby stosującej przemoc domową zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Policjant może wydać nakaz opuszczenia mieszkania, a także każdy z pozostałych zakazów (które mogą być zastosowane łącznie):

- podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
- w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy domowej, w szczególności zgłoszenia przez:
 - ✓ osobę dotkniętą przemocą domową lub
 - ✓ kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.

Żandarmerii Wojskowej przyznano uprawnienia analogiczne do przysługujących Policji w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową, które są żołnierzami pełniącymi czynną służbę wojskową. Jeśli natomiast wobec takich osób ze swoich uprawnień skorzysta Policja, jest zobowiązana niezwłocznie zawiadomić właściwą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.

Osoba dotknięta przemocą domową może wystąpić do sądu z wnioskiem o:

- zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub
- wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub
- zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, lub
- zakazu kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową, lub
- zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą domową, i przebywania na tym terenie.

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym i orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

Kodeks postępowania cywilnego nakłada na sąd obowiązek szybkiego rozpoznania sprawy. Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku. W przypadku wniesienia apelacji, sąd drugiej instancji orzeka w terminie jednego miesiąca od przedstawienia akt sprawy przez sąd pierwszej instancji wraz z apelacją.

Sąd uwzględniając wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc domową do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub o wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, wskazuje w postanowieniu obszar, który osoba stosująca przemoc domową ma opuścić i na którym nie może przebywać, lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc domową jest obowiązana zachować.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą domową, wskazuje w postanowieniu wyrażoną w metrach odległość, na którą osoba stosująca przemoc domową nie może zbliżyć się do osoby dotkniętej tą przemocą.

Sąd uwzględniając wniosek o wydanie zakazu kontaktowania się z pełnoletnią osobą dotkniętą przemocą domową, na wniosek wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, gdy przemawiają za tym szczególne okoliczności, może w postanowieniu określić dopuszczalne sposoby kontaktowania się oraz ich zakres, mając na uwadze bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą domową.

Postanowienia sądu, o których mowa powyżej, oraz postanowienie uwzględniające wniosek o wydanie zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba dotknięta przemocą domową, i przebywania na tym terenie, są skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Postanowienia te mogą być uchylane lub zmieniane wskutek zmiany okoliczności sprawy, chociażby były zaskarżone, a nawet prawomocne.

Niestosowanie się do zakazów przez osobę stosującą przemoc domową stanowi wykroczenie. Osoba stosująca przemoc podlega karze:

- aresztu (wymierzana w dniach może trwać od 5 do 30 dni),
- ograniczenia wolności (trwa 1 miesiąc; w czasie jej odbywania ukarany: nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu; jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne; ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary), albo
- grzywny do 5000 złotych.

Najnowszą zmianą prawną relevantną z punktu wodzenia celów niniejszego Programu jest ta, wprowadzona przez Ustawę z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1606), która wejdzie w życie – w zasadniczej części - 15 lutego 2024 r.

W myśl tej nowelizacji w art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej dodano punkt 4a i 4b oraz ust. 8, co oznacza zmiany w procedurze zapewnianiu dziecku ochrony przed przemocą domową przez pracownika socjalnego. Przed podjęciem decyzji o interwencji na podstawie art., 12a pracownik socjalny w uzgodnieniu z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką dokona oceny ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka w kwestionariuszu szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka.

W przypadku zapewnienia dziecku ochrony dziecko udziela się wsparcia psychologa. Wzór przedmiotowego kwestionariusza wprowadzi w drodze rozporządzenia minister wł. ds. zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem ds. zdrowia i ministrem wł. do spraw wewnętrznych.

IV Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

IV. 1. Przemoc domowa – definicja, formy, fazy

W literaturze przedmiotu występuje wiele definicji przemocy. Pojęcie to najczęściej zastępowane jest terminami takimi jak brutalność, okrucieństwo, agresja. Niezależnie od formy, w jakiej występuje, stanowi pogwałcenie podstawowych praw człowieka. Przemocą jest „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”³.

W celu określenia, czy dane zachowanie lub zaniechanie jest przemocą, należy zbadać czy spełnia następujące cztery warunki:

1. Jest intencjonalne;
2. Jedna osoba posiada wyraźną przewagę nad drugą;
3. Doszło do naruszenia praw i dóbr osobistych drugiej osoby;
4. Osoba, wobec której stosowana jest przemoc doświadcza cierpienia, ponosi szkody fizyczne i psychiczne⁴.

Należy wyróżnić przede wszystkim następujące formy przemocy: przemoc fizyczną, przemoc psychiczną, przemoc seksualną, przemoc ekonomiczną i zaniedbanie. Formy te często występują łącznie. Przemoc fizyczna to zachowanie, którego skutkiem może być uszkodzenie ciała. Nieważne jest jednak, czy do takiego uszkodzenia dojdzie. Będzie to np. popychanie, szarpanie, kopanie, bicie pięścią, przypalanie papierosem. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby, jest najczęstszą z form przemocy, trudną do udowodnienia. Przejawem takiej przemocy może być np. krytykowanie, szantażowanie, krzyczenie, obrażanie, lekceważenie. Z kolei przemoc seksualna, to podjęcie czynności seksualnej bez zgody drugiej osoby lub

³ <http://niebieska linia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie> (dostęp: 25.08.2020).

⁴ Tamże.

wykorzystanie stanu jej nieświadomości. Przykładem będzie tutaj np. zgwałcenie czy nagrywanie stosunku seksualnego. Natomiast przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Będzie to m.in.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy. Ostatnią z wymienionych form przemocy – zaniedbanie - można określić też, jako formę przemocy ekonomicznej. Oznacza ona np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie⁵.

Przemoc domowa zazwyczaj nie jest aktem jednorazowym, wręcz przeciwnie, ma ona charakter długotrwały, cykliczny. Zjawisko to najczęściej powtarza się według określonego schematu, który stanowią **trzy następujące po sobie fazy**:

1. **Faza narastającego napięcia** - jedno z parterów staje się napięte i stale poirytowane, sprawia wrażenie, że nie panuje nad swoim gniewem, często zaczyna pić czy przyjmować inne substancje odurzające. W tym czasie osoba doznająca przemocy stara się spełniać wszystkie zachcianki osoby stosującej przemoc, często przeprasza, wywiązuje się ze wszystkich swoich obowiązków. Objawami narastającego napięcia u osoby doznającej przemocy są różne dolegliwości typu bóle głowy, brzucha, bezsenność, nadpobudliwość nerwowa.
2. **Faza gwałtownej przemocy** - osoba stosująca przemoc wpada w szal i stara się wyładować napięcie. Do ataków agresji osoby stosującej przemoc dochodzi z mało istotnych powodów. Osoba doznająca przemocy znajduje się w stanie szoku, uspakaja osobę stosującą przemoc, stara się ochronić siebie, odczuwa wstyd i przerażenie, staje się apatyczna. Jest to najkrótsza faza. Skutki użytej przemocy mogą być różne obrażenia fizyczne, a nawet śmierć. Po takim zachowaniu najczęściej dochodzi do spadku napięcia i obniżenia poziomu agresji osoby stosującej przemoc.
3. **Faza miodowego miesiąca** - jest to trzecia faza, kiedy osoba stosująca przemoc wyładowała już swoją złość, wie, że posunęła się za daleko, wyraża skruchę, obiecuje poprawę, szuka wytłumaczenia dla tego, co zrobiła, okazuje ciepło i miłość. Osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć w zmianę osoby stosującej przemoc, a także w to, że

⁵ <http://niebieska.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy> (dostęp: 25.08.2020).

przemoc była jedynie incydentem, odczuwa bliskość i zaufanie. Jednakże, faza ta przemija i znowu rozpoczyna się faza narastania napięcia⁶.

IV 2. Ochrona osób doświadczających przemocy domowej

Analizując raport podsumowujący działalność Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w 2019 roku, należy stwierdzić, że przemoc domową zgłaszają przede wszystkim kobiety i były to przede wszystkim zgłoszenia telefoniczne. Specjaliści „Niebieskiej Linii” rozpoczęli w ubiegłym roku 369 nowych interwencji. Osoby zgłaszające przemoc w większości przypadków nie wskazywały jedynie na jeden jej rodzaj. Najczęściej zgłaszaną formą przemocy była przemoc psychiczna (6 275 zgłoszeń, w tym 180 przez dzieci), kolejno przemoc fizyczna (3 696 zgłoszeń, w tym 147 przez dzieci). Odnotowano również niemały udział przemocy ekonomicznej oraz seksualnej. W prawie połowie przypadków (47,5%) osobą stosującą przemoc był partner, na drugim miejscu rodzic lub rodzice, w dalszej kolejności – były partner, pełnoletnie dziecko i dalsza rodzina⁷.

Każda z osób doznających przemocy domowej może liczyć na bezpłatną pomoc ze strony państwa. Formy tej pomocy są określone w art. 3 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Pierwszą z nich jest dostęp do poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. Osobom doznającym przemocy domowej przysługuje również dostęp do ośrodków interwencji kryzysowej i wsparcia, a także ochrona przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej.

Każdej osobie doznającej przemocy domowej przysługuje także prawo do bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.

Kolejną formą pomocy jest badanie lekarskie w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.

⁶ J. Maciaszek, Zjawisko przemocy we współczesnym świecie. Wybrane aspekty, KUL, Stalowa Wola 2010, s. 39-41.

⁷ <https://stopuzaleznieniom.pl/artykuly/przemoc-w-rodzinie/przemoc-domowa-w-2019-roku-statystyki/> (dostęp: 25.08.2020).

Ponadto osobie doznającej przemocy domowej, która nie ma tytułu prawnego do lokalu zajmowanego wspólnie z osobą stosującą przemoc domową zapewnia się pomoc w uzyskaniu mieszkania.

Szczególną formą pomocy osobom doznającym przemocy domowej jest procedura „Niebieska Karta” opracowana przez Komendę Główną Policji i Komendę Stołeczną Policji na podstawie współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i wprowadzona w 1998 r.

Obecnie, w oparciu o tę procedurę, aby podjąć interwencję nie jest wymagana zgoda osoby dotkniętej przemocą. Cała procedura oraz wszystkie niezbędne wzory formularzy określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Rozporządzenie zostało wydane w oparciu o art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Czynności w ramach procedury podejmowane i realizowane są przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. Do podjęcia czynności wystarczy jedynie uzasadnione podejrzenie, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy. Przedstawiciele wymienionych instytucji tworzą razem Zespół Interdyscyplinarny, który powołuje Grupę Diagnostyczno-Pomocową. Uczestnikami procedury są osoby doznające przemocy. Jeśli jest to osoba pełnoletnia, uczestniczy osobiście. Natomiast niepełnoletni mogą być reprezentowani przez: rodzica, jeśli nie jest osobą stosującą przemoc, ani takiej osoby nie ukrywa; faktycznego opiekuna; pedagoga; kuratora rodzinnego. Uczestnikiem jest również osoba, która jest podejrzewana o stosowanie przemocy.

Procedura „Niebieska Karta” składa się z sześciu kroków. Krok pierwszy, czyli wszczęcie procedury, a więc zebranie informacji o osobie doznającej przemocy i jej sytuacji.

Krok drugi to opracowanie indywidualnego planu pomocy. Grupa Diagnostyczno-Pomocowa zapoznaje się z informacjami, a następnie zaprasza osobę dotkniętą przemocą na spotkanie. Celem takiego spotkania jest pozyskanie jeszcze dokładniejszych informacji, poznanie potrzeb i oczekiwań osoby potrzebującej pomocy. Na tej podstawie powstaje diagnoza całej sytuacji, a następnie przygotowany zostaje indywidualny plan pomocy.

Trzeci krok to oddziaływanie na osobę stosującą przemoc. Po spotkaniu z osobą doznającą przemocy, Grupa Diagnostyczno-Pomocowa organizuje kolejne, na które zaproszona zostaje osoba stosująca przemoc. Głównym celem tego spotkania jest zaapelowanie do zaprzestania

stosowania przemocy. Na tym etapie, jeśli zachodzą szczególne okoliczności, Zespół Interdyscyplinarny ma prawo wystąpić do prokuratury, aby zastosować środki zapobiegawcze, którymi mogą być nawet tymczasowe aresztowanie. Inną możliwością jest skierowanie osoby stosującej przemoc do programu korekcyjno-edukacyjnego. Należy to już jednak do kompetencji sądu.

Czwartym krokiem jest realizacja indywidualnego planu pomocy. W tym etapie członkowie Grupy Diagnostyczno-Pomocowej pomagają osobie doznającej przemocy w realizacji założeń zawartych w opracowanym wcześniej planie. Przejawem tego wsparcia mogą być np. konsultacje psychologiczne. Kolejnym zadaniem członków grupy roboczej jest monitorowanie sytuacji w domu poprzez organizowanie spotkań z osobą doznającą przemocy, jak również z tą, która dopuszcza się jej stosowania. Członkowie wymieniają się swoimi spostrzeżeniami i informacjami, aby na bieżąco dokonywać niezbędnych zmian w planie.

Krok piąty stanowią zdarzenia niebezpieczne w trakcie procedury „Niebieskie Karty”. W sytuacji, gdy akty przemocy nie ustały mimo podjęcia procedury, osoba doznająca przemocy domowej powinna za każdym razem wzywać policję bądź też informować o tym fakcie członków Grupy Diagnostyczno-Pomocowej. Ostatnim, szóstym krokiem, jest zakończenie procedury. Najczęstszym powodem zakończenia procedury jest „ustanie przemocy i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy”.

Inną istotną formą pomocy dla osób doznających przemocy domowej jest wspomniane wcześniej Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. Zostało utworzone z inicjatywy Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 1995 r.

V Podstawowe dane o gminie

VI Lokalizacja

Gmina Miejska Hel położona jest w północnej Polsce, w województwie pomorskim i powiecie puckim. Siedzibą gminy jest miasto Hel. Gmina zajmuje około 21 km² i znajduje się na samym końcu Mierzei Helskiej, której długość wynosi ok. 34 km. Gmina Hel znajduje się w odległości ok. 13 km od Jastarni, 35 km od Władysławowa i ponad 80 km od aglomeracji gdańskiej.

Zewnętrzne połączenia komunikacyjne miasta są realizowane w oparciu o drogę wojewódzką nr 216, linię kolejową relacji Reda – Władysławowo – Hel łączącą Hel z Trójmiastem oraz drogi wodne (połączenie żeglugowe z miejscowościami położonymi nad Zatoką Gdańską, w tym w sezonie letnim tzw. tramwaje wodne). Uzupełnieniem sieci komunikacyjnej są drogi powiatowe i gminne obsługujące ruch lokalny.

Rys. 1. Mapa Gminy Miejskiej Hel.

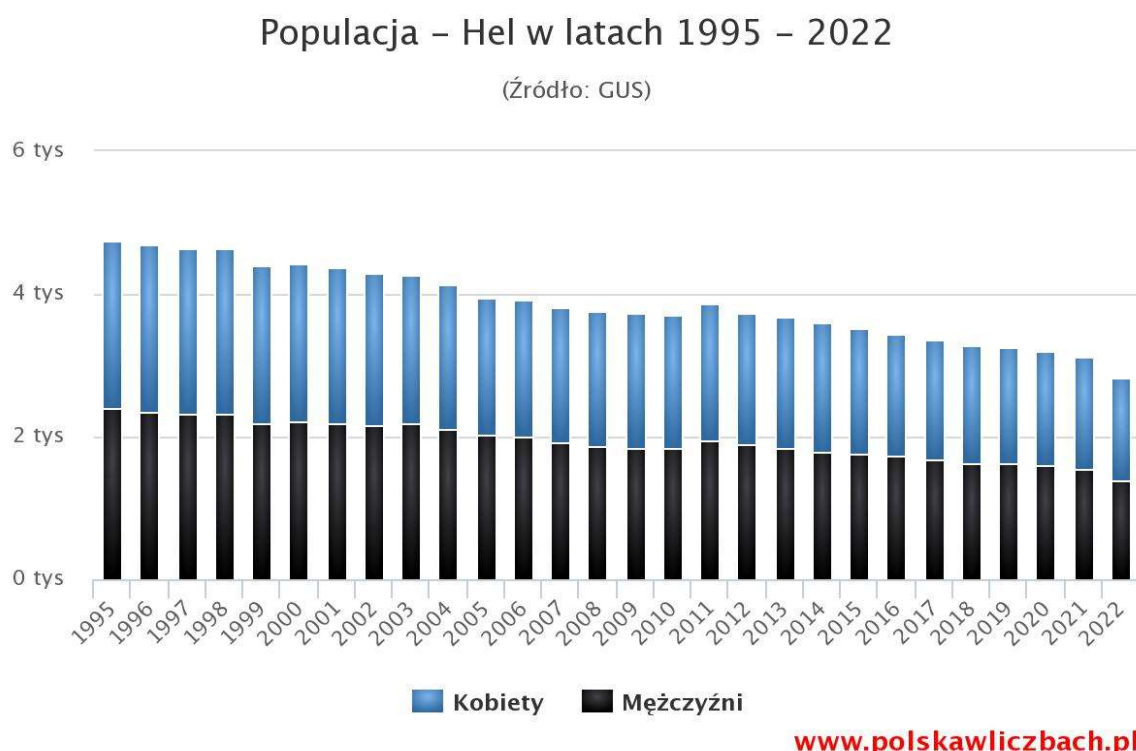
Źródło: opracowanie własne

VI 2. Ludność

Hel liczy **2 835 mieszkańców**⁸, z czego 51,0% stanowią kobiety, a 49,0% mężczyźni. **W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała o 33,9%.**

⁸ GUS, dane na 31.12.2022, Więcej: <https://www.polskawliczbach.pl/Hel>

Wykres 1. Ludność gminy Hel (1995-2022)

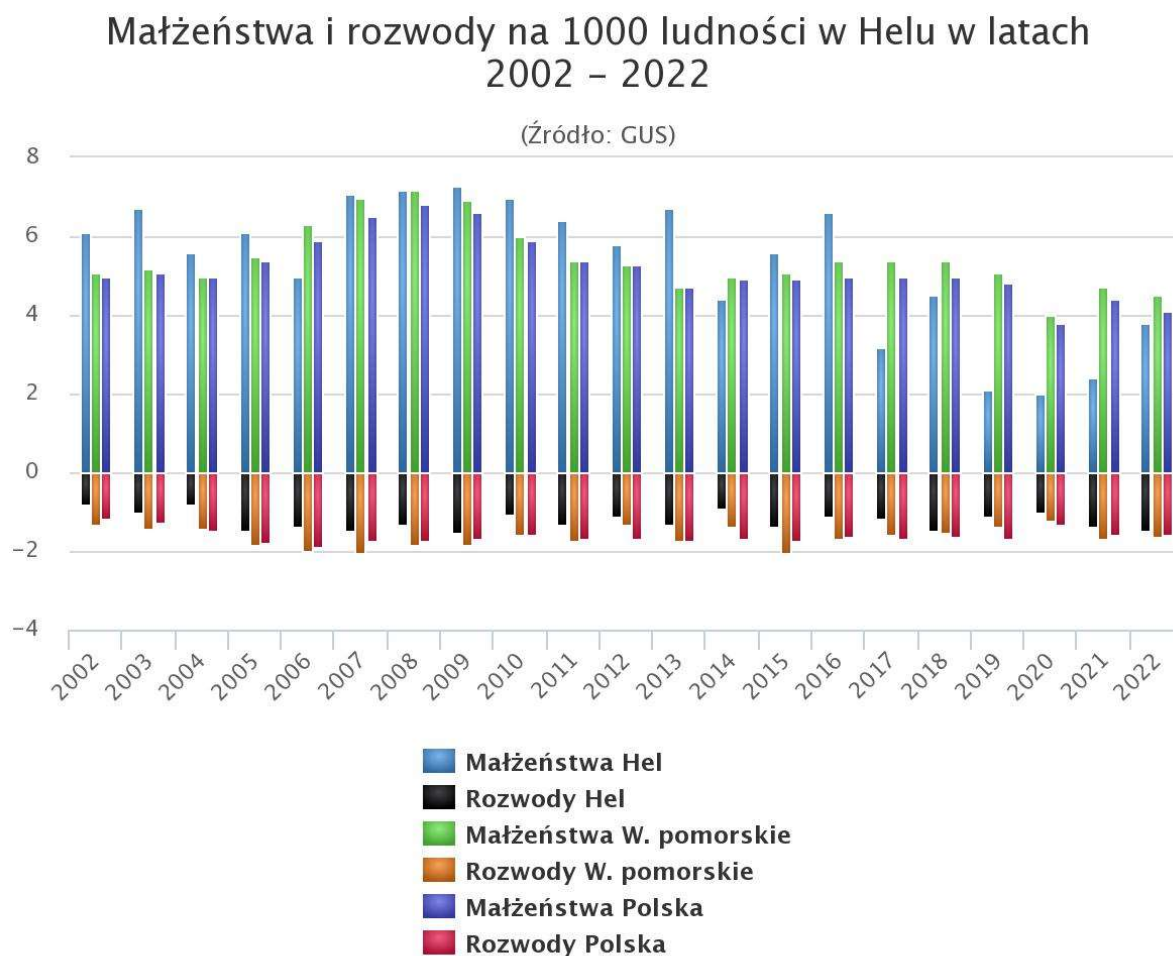
Średni wiek mieszkańców wynosi 44,4 lat i jest większy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego (40,9) oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (42,1).

Mieszkańcy Helu zawarli w 2022 roku 11 małżeństw, co odpowiada 3,8 małżeństwom na 1000 mieszkańców.

Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa pomorskiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa pomorskiego oraz mniej od wartości dla kraju. 28,8% mieszkańców Helu jest stanu wolnego, 58,1% żyje w małżeństwie, 6,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 6,5% to wdowy/wdowcy.

Szczegółowe informacje na temat zawieranych małżeństw i rozwodów na przestrzeni ostatnich 20 lat zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 2. Małżeństwa i rozwody na 1000 ludności w Helu w l. 2002-2022

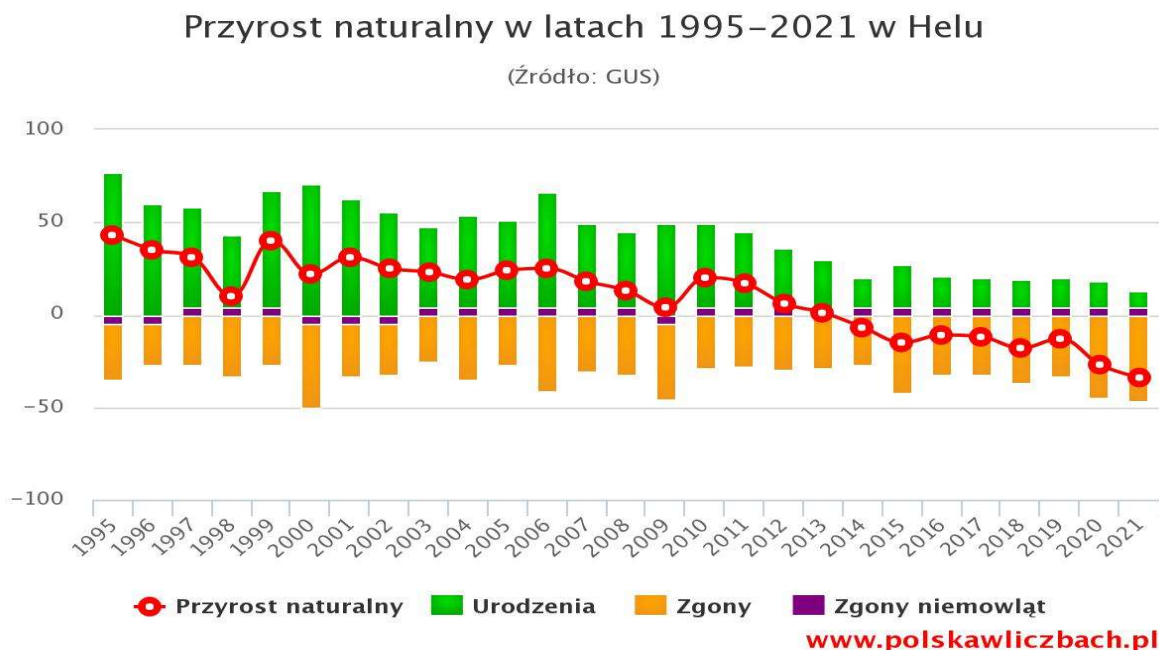

www.polskawliczbach.pl

Hel ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -38. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -13,19 na 1000 mieszkańców Helu. W 2022 roku urodziło się 9 dzieci, w tym 66,7% dziewczynek i 33,3% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 495 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,94 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2021 roku 33,4% zgonów w Helu spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 23,2% zgonów w Helu były nowotwory, a 5,6% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Helu przypada 16.32 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa pomorskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju. W 2022 roku zarejestrowano 20 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 58 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Helu -38. W tym

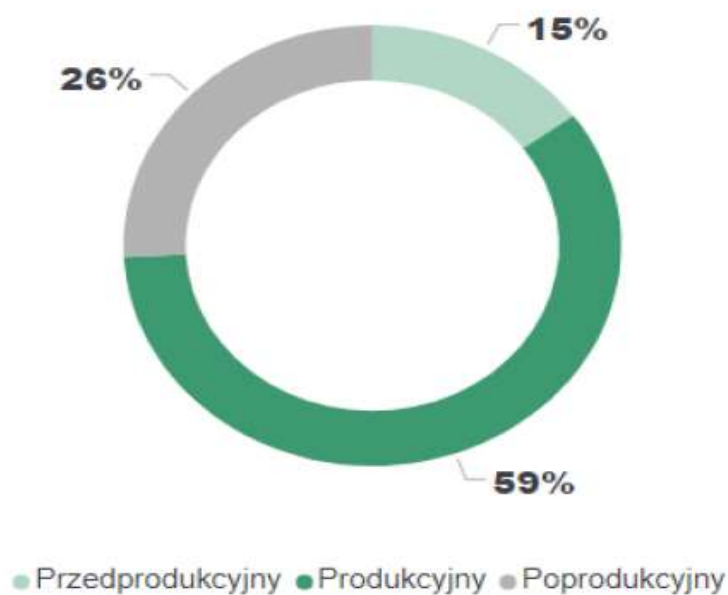
samym roku 1 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

Wykres 1. Przyrost naturalny w gminie Hel (1995-2021)

Największa część, bo 59% mieszkańców Helu jest w wieku produkcyjnym, 15% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 26% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 4. Struktura demograficzna mieszkańców gminy Hel

VI Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Miejskiej Hel

VI.1. Procedura „Niebieskie Karty”

W 2022 r. nastąpił skokowy i bardzo zauważalny wzrost liczby założonych Niebieskich Kart w Gminie Miejskiej Hel. Podczas gdy w 2020 liczba ta wynosiła: 2, a w 2021: 1, to już w roku następnym wzrosła do 10.

Z jednej strony może to świadczyć o narastającym problemie przemocy domowej, a jednocześnie o zwiększającej się świadomości społecznej mieszkańców w zakresie wskazanego zjawiska, jego negatywnych następstw oraz potrzebie i narzędziach przeciwdziałania mu.

Tab. 1. Procedura Niebieskie Karty w l. 2020-2022

Instytucje powołane do założenia NK	2020	2021	2022
	Liczba założonych NK		
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Placówki Służby Zdrowia	0	0	0
Placówki szkolno-wychowawcze	0	0	0
Policja	2	1	10
Inne instytucje i organizacje	0	0	0
Inne	0	0	0
OGÓŁEM	2	1	10

Źródło: MOPS

VI 2. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób zbiorczy liczbę osób uczestniczących w działaniach profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, które zorganizowano w l. 2020-2022 w zakresie profilaktyki różnych form przemocy.

Ze szczególnym uznaniem należy odnotować wysoki wzrost liczby rodziców uczestniczących w spotkaniach profilaktycznych.

Tab. 2. Uczestnicy działań profilaktycznych w l. 2020-2021 z zakresu przemocy

	2020	2021	2022
Liczba uczestników			
Uczniowie	200	200	160
Nauczyciele	40	40	40
Rodzice	0	20	150

Źródło: MOPS

VI 3. Działalność Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego

Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Helu (MZI) został powołany Zarządzeniem Burmistrza Helu nr 22/0050/2020 z dnia 1 czerwca 2020 roku. Celem działania MZI jest usprawnienie systemu przepływu informacji oraz reagowania na zidentyfikowane problemy społeczne, w tym w szczególności przejawy przemocy domowej oraz zintegrowanie działań środowisk odpowiedzialnych za pomoc na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą.

W skład MZI wchodzi przedstawiciele następujących instytucji, organizacji i jednostek organizacyjnych działających na terenie Helu:

- 1) Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Helu;
- 2) Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Helu;
- 3) Komendy Powiatowej Policji w Pucku;
- 4) Straży Miejskiej w Helu;
- 5) oświaty;
- 6) ochrony zdrowia;
- 7) organizacji pozarządowych;
- 8) kuratorskiej służby sądowej;
- 9) prokuratury.

Siedzibę i najczęstsze miejsce obrad ZI Gminy Miejskiej Hel stanowi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Helu, przy ul. Kuracyjnej 1. Spotkania mogą być również organizowane w siedzibach poszczególnych instytucji/organizacji wchodzących w skład Zespołu.

W poniższej tabeli zaprezentowano działania Zespołu Interdyscyplinarnego w l. 2020-2022.

Tab. 3. Realizacja zadań Zespołu Interdyscyplinarnego w I. 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową	2	1	10
Liczba działań mających na celu rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym:	44	33	39
Liczba zainicjowanych działań w stosunku do osób stosujących przemoc domowej	2	1	10

Źródło: MOPS

VI 4. Działalność Punktu Pomocy Rodzinie w Helu

Punkt Pomocy Rodzinie w Helu mieści się przy ul. Komandorskiej 2 i przyjmuje osoby zainteresowane w następujących terminach:

- Poniedziałek: 15:00 – 17:00 – psycholog
- Wtorek: 16:00 – 18:00 – posiedzenia MKRPA i Zespołów
- Środa:

10:00 – 12:00 – konsultacje (Instruktor terapii uzależnień)

13:00 – 14:00 – terapia logopedyczna (Logopeda)

16:00 – 18:00 – szkolenie dla osób ubiegających się o zezwolenie na sprzedaż alkoholu

- Czwartek

10:00 – 12:00 – konsultacje (Instruktor terapii uzależnień)

16:00 – 18:00 – konsultacje (przewodniczący MKRPA)

W Punkcie Pomocy Rodzinie, w każdą środę i czwartek od godz. 16:00 – 17:00 można także wypożyczyć książki o różnorodnej tematyce, m.in. problemy uzależnień (alkohol, narkotyki, Internet i inne), wychowanie dzieci, szkolne programy profilaktyczne, psychoterapia.

Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu Pomocy Rodzinie w Helu pozostaje od ostatnich trzech lat na zbliżonym poziomie i wykazuje nieznaczne wahania. W 2022 r. wzrosła o jedną rodzinę w porównaniu z 2020 i o 2 w porównaniu z 2021.

W 2020 r. z pomocy specjalistów Punktu skorzystało 10 rodzin, w 2021- 9 rodzin, a w 2022 – 11 rodzin.

Należy również zauważyć, że w l. 2020-2021 wszystkie rodziny korzystające z oferty Punktu były rodzinami, które zgłosiły się po pomoc z powodu problemu alkoholowego. Ta tendencja uległa zmianie w 2022 r., kiedy to na łącznie 11 rodzin 9 z nich deklarowało występowanie problemu alkoholowego.

Tab. 4. Rodziny korzystające z usług Punktu Pomocy Rodzinie w Helu w l. 2021-2022

	2020	2021	2022
Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu	10	9	11
W tym: rodziny z problemem alkoholowym	10	9	9

Źródło: MOPS

VI 5. Szkolenia kadry

Personel MOPS w Helu oraz członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stale podnoszą swoje kwalifikacje w zakresie różnych obszarów umiejętności potrzebnych w codziennym wykonywaniu obowiązków związanych z profilaktyką oraz przeciwdziałaniem różnym problemom społecznym, w tym zjawisku przemocy domowej.

Fakt, że w roku 2020 nie odbyło się żadne szkolenie jest w pełni uzasadniony bardzo trudną sytuacją społeczną i nagłą potrzebą zmiany priorytetów działania, z uwagi na panujący w tamtym czasie stan epidemii koronawirusa Covid-19.

Tab. 5. Szkolenia kadry MOPS, ZI, GKRPA w l. 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba szkoleń	0	3	3

Źródło: MOPS

VI 6. Przemoc na terenie Gminy Miejskiej Hel w opinii społeczności lokalnej

VI 6. 1. Grupa badana

Istotnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego odnośnie przedmiotu diagnozy. Poniżej przedstawiono w sposób syntetyczny najważniejsze wnioski wynikające z przeprowadzonych w 2023 r. badań ankietowych, których celem było zidentyfikowanie skali występowania zjawiska przemocy domowej wśród lokalnej populacji. Badania miały formę ankiet. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Badania przeprowadzono wśród grup reprezentujących dwie lokalne grupy społeczne:

- pełnoletni mieszkańcy gminy (100 osób),
- uczniowie:
 - ✓ klas 4-6 szkoły podstawowej (50 osób),
 - ✓ klas 7-8 szkoły podstawowej (22 osoby),
 - ✓ liceum ogólnokształcącego (10 osób).

Wyniki uzyskane w toku badania zostały ujęte i są dostępne w osobnym dokumencie pt. „Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Miejskiej Hel 2023 r.

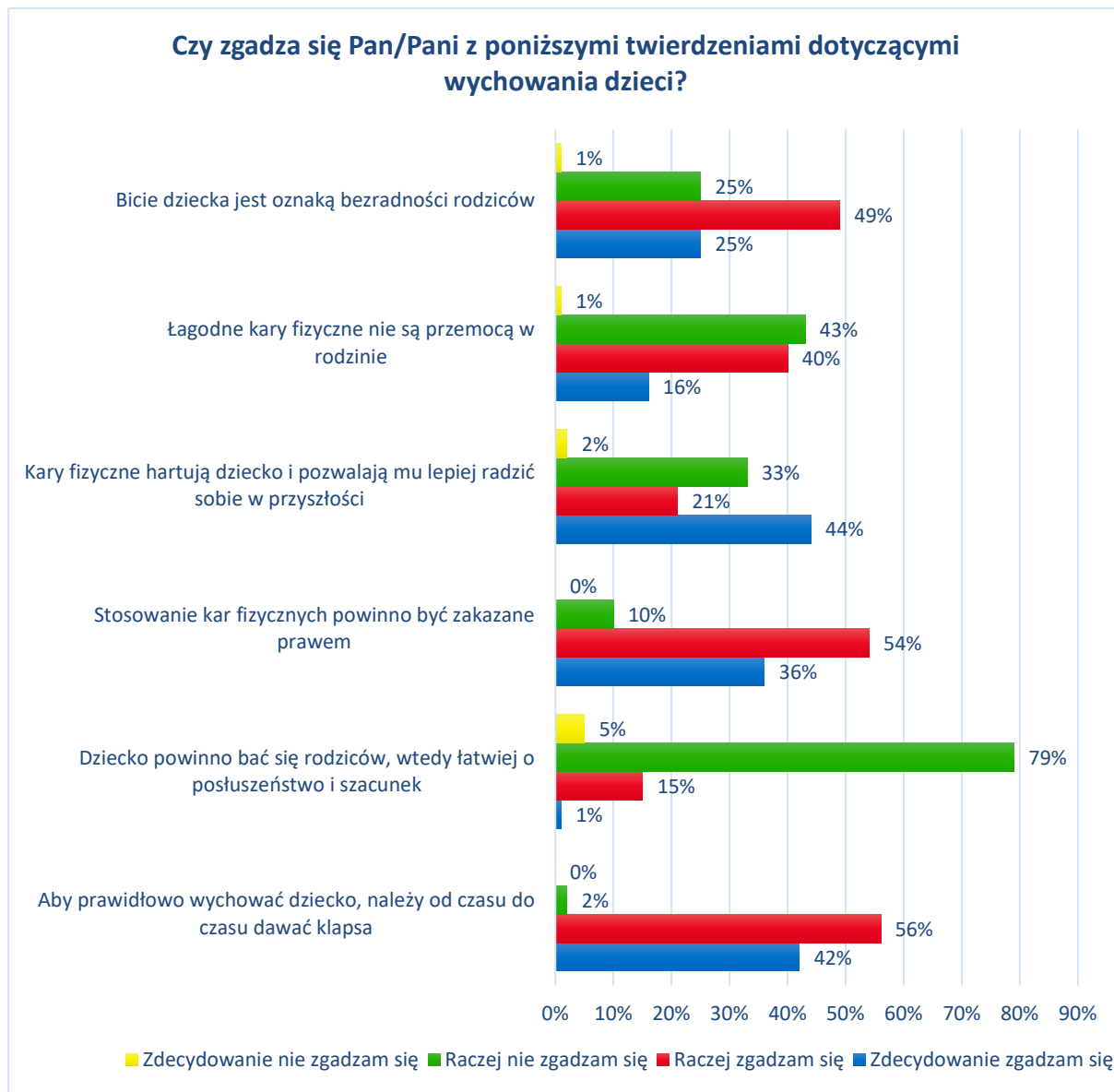
VI 6. 2. Wnioski z badania pełnoletnich mieszkańców

- Mieszkańcy ocenili, że **najczęstszą przyczyną agresji wobec członków swojej rodziny jest zła sytuacja materialna – 88% odpowiedzi**. W drugiej kolejności wskazano na brak umiejętności radzenia sobie z problemami (64% odpowiedzi), a w trzeciej na brak posłuszeństwa dzieci (52%).
- Na pytanie o skalę występowania przemocy domowej w Helu, mieszkańcy w większości oceniają je jako zjawisko raczej rzadkie (73%), czy wręcz bardzo rzadkie (23%). Zdaniem pozostałych respondentów przemoc domowa jest częsta (3%) lub bardzo częsta (1%).
- **Zdecydowanie najczęściej podawaną sugestią ze strony mieszkańców jest zaostrezenie kar dla osób stosujących przemoc domową, jako narzędzie zwalczania tego zjawiska społecznego (93% odpowiedzi)**. W drugiej kolejności, aczkolwiek na

zauważalnie dalszym miejscu, znalazła się edukacja społeczeństwa (24% odpowiedzi), zwiększenie niezależności finansowej kobiet (22%) i poprawa sytuacji materialnej rodzin (19%).

- Większość badanych jest zdania, że **„bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców”** – z tym stwierdzeniem zgadza się łącznie 74% badanych, w tym 49% raczej się zgadza, a 25% zgadza się w sposób zdecydowany.
- Badania wykazują wyrównane opinie mieszkańców o tym, czy **„łagodne kary fizyczne nie są formą przemocy domowej”**. Nieznaczna większość (łącznie 56%) uważa, że łagodne kary fizyczne nie stanowią formy przemocy domowej, a pozostałe 44% są przeciwnego zdania.
- **„Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości”** – z tym stwierdzeniem zgadza się łącznie 65% badanych, w tym 44% akceptuje ten pogląd w sposób zdecydowany.
- Pomimo przeważających opinii w dwóch powyższych kwestiach wychowawczych, mieszkańcy niemal jednogłośnie uznają, że **„stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem”** – takiego zdania jest w sumie 90% badanych, w tym 54% raczej się zgadza. Pozostałe 10% raczej się nie zgadza z takim poglądem.
- Mieszkańcy w większości odrzucają pogląd, że **„dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek”** (łącznie 84%, w tym 79% raczej nie popiera tego poglądu).
- **„Aby prawidłowo wychowywać dziecko, należy od czasu do czasu dać mu klapsa”** – badani mieszkańcy akceptują tą metodę wychowawczą niemal jednogłośnie, bo aż łącznie w 98%, w tym 56% raczej popiera „klapsa”, jako metodę wychowawczą, a 42% zdecydowanie popiera. Pozostałe 2% ankietowanych raczej się nie zgadza z tak przedstawionym poglądem.
- Z odpowiedzi udzielonych przez mieszkańców wynika, że w większości aprobuje oni tzw. tradycyjny, konserwatywny sposób wychowywania dzieci, łącznie ze stosowaniem cielesnego karcenia. Dokładny rozkład odpowiedzi zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wyk. 5. Postawy mieszkańców wobec wychowywania dzieci

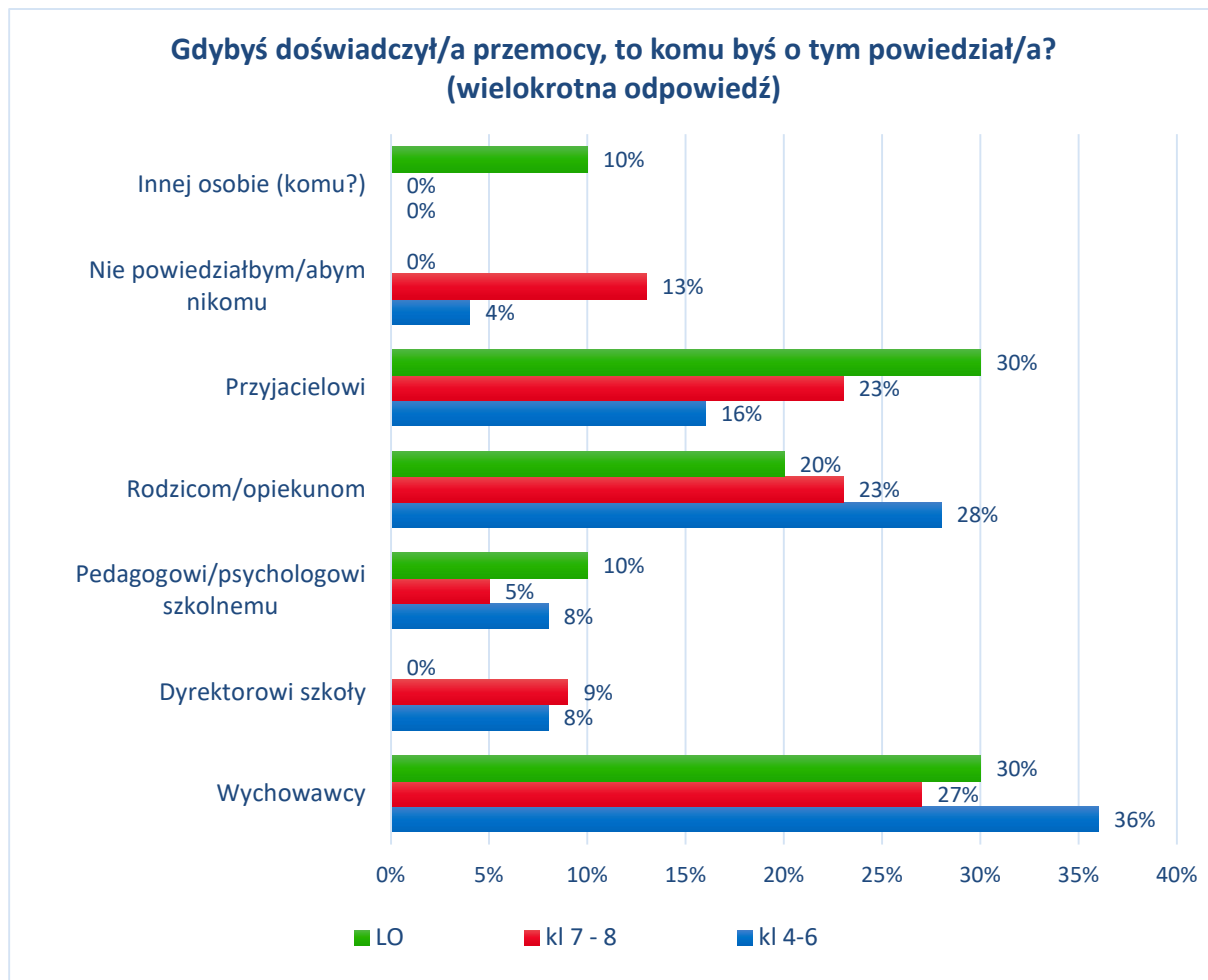

VI 6. 3. Wnioski z badania uczniów

- Zdaniem uczniów ze wszystkich grup badanych najrzadziej występują w szkołach:**
 - **wandalizm (niszczenie rzeczy uczniów lub należących do szkoły)** - (opcję „nigdy” wskazało w kl. 4-6: 58%, kl. 7-8: 59%, LO: 60%),
 - **zabieranie pieniędzy lub rzeczy** - (opcję „nigdy” wskazało w kl. 4-6: 68%, kl. 7-8: 68%, LO: 60%).
 - **groźenie/szantażowanie** - (opcję „nigdy” wskazało w kl. 4-6: 70%, kl. 7-8: 68%, LO: 80%).

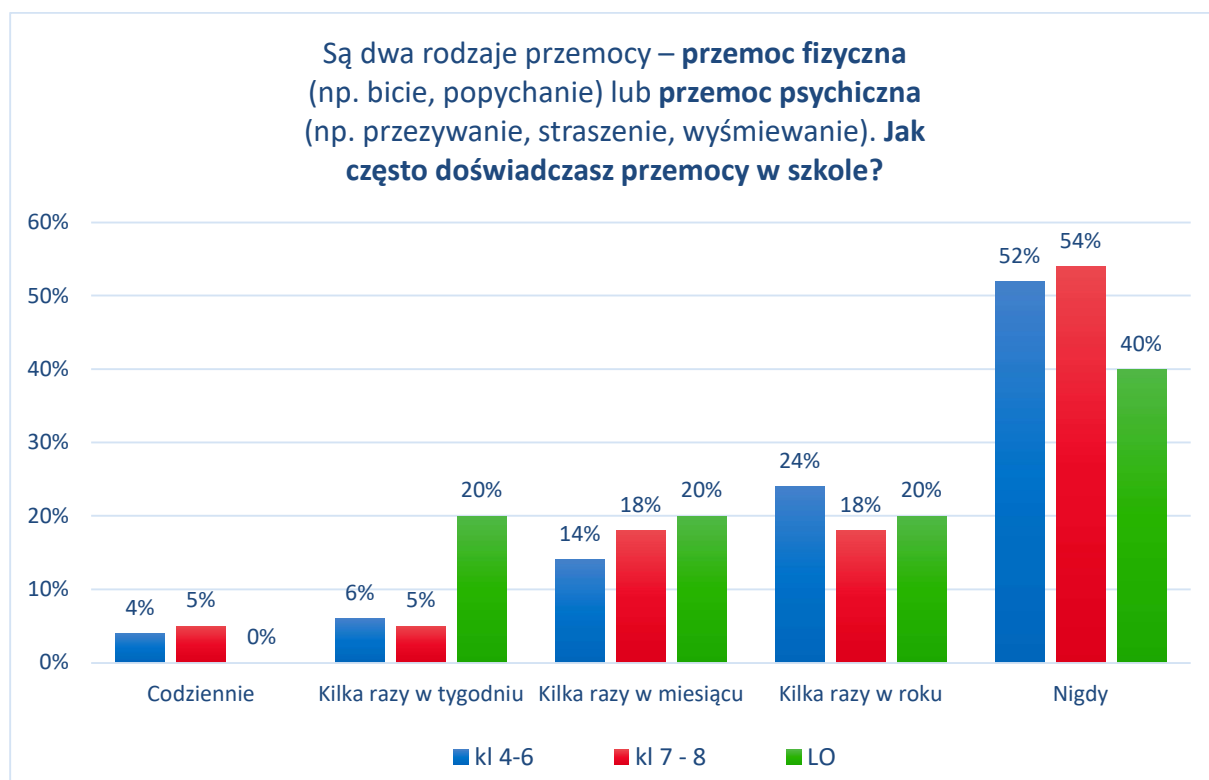
- **Co do pozostałych z badanych zjawisk zdania uczniów z poszczególnych grup badanych różnią się. Najbardziej widać to w przypadku pytania o kopanie i bicie.** Nie dochodzi do tego nigdy zdaniem 52% uczniów najmłodszych i 59% uczniów z kl. 7-8, i mniej, bo w opinii 40% uczniów LO. Taki sam odsetek (40%) uczniów najstarszych wskazało, że do bicia i kopania ma dochodzić w ich szkołach codziennie. Kłóci się to z podanymi wyżej odpowiedziami o 100% poczuciu bezpieczeństwa przez uczniów licealnych. **Druga wyraźna różnica wiąże się z oceną zjawiska unikania, ignorowania, wykluczania z grupy.** Podczas gdy w SP uzyskano bardzo wyrównane rozkłady odpowiedzi, to już uczniowie LO w zdecydowanej większości (80%) podaje, że takie zachowania nie mają w ogóle miejsca.
- W każdej z badanych grup wiekowych, uczniowie deklarują, że zdecydowanie najczęściej zachowań przemocowych dopuszczają się chłopcy (kl. 4-6: 80%, kl. 7-8: 77%, LO: 80%). Warto przy tym też zauważyć, że odsetek ten jest bardzo zbliżony w każdej z ankietowanych grup uczniów.
- Na pytanie o **motywy kierujące uczniami, którzy dopuszczają się aktów przemocy** rówieśniczej, uczniowie wskazali – w mniejszym lub większym zakresie – na wszystkie z podanych opcji. Najmłodsi uczniowie najczęściej sygnalizowali odpowiedź – „bo lubią poniżać innych” (30%). Uczniowie z klas 7-8 SP wskazali na równi (po 41%): „bo chcą mieć respekt” i „bo są źle wychowani przez rodziców”. Natomiast badani uczniowie LO wskazali na równi (po 30%): „bo są źle wychowani przez rodziców” i „bo nie ponoszą żadnych konsekwencji.
- Zdecydowana większość wszystkich badanych uczniów deklaruje, **że czuje się dobrze lub wręcz bardzo dobrze w swojej klasie** (łącznie w kl. 4-6: 88%, LO: 85%). W klasach 7-8 SP łącznie 100% uczniów podaje, że czuje się dobrze w swojej klasie (60%) lub bardzo dobrze (40%).
- Uczniowie wszystkich grup wiekowych deklarują, że **w razie doświadczania przemocy najczęściej zwróciłaby się do nauczyciela – wychowawcy** (kl. 4-6: 36 kl. 7-8: 27%, LO: 30%). W przypadku uczniów z LO również 30% zaufałyby w takiej sytuacji przyjacielowi. Widać tendencję, że wraz z wiekiem spada zaufanie do własnych rodziców/opiekunów, bowiem w razie doświadczania przemocy zgłosiłoby się do nich 28 uczniów z klas 4-6, 23% z kl. 7-8: i 20% z LO.

Wyk. 6. Osoby zaufane w razie doświadczania przemocy przez uczniów

- Ponad połowa uczniów szkoły podstawowej podaje, że nigdy nie doznała przemocy w szkole (kl. 4-6: 52% kl. 7-8: 53%), natomiast w przypadku uczniów LO tak twierdzi mniej, bo 40%.
- Na pytanie o rodzaj doświadczanej przemocy w szkole, połowa (50%) uczniów z klas najmłodszych stwierdziła, że nigdy nie doznała aktu przemocy w szkole, a 26% podała, że była to przemoc psychiczna. W grupie badanych uczniów z klas 7-8 SP ponad połowa (55%) podała, że doświadczyła przemocy psychicznej. Natomiast w przypadku uczniów LO: 50% twierdzi, że nigdy nie doznała przemocy rówieśniczej, a 40%, że tak – i była to również przemoc psychiczna.

Wykres 7. Częstotliwość doświadczania przemocy w szkole

- **Uczniowie ze wszystkich ankietowanych grup uznali, że najskuteczniejszym działaniem mogącym zwalczyć przemoc w szkole jest sprawiedliwe karanie winnych** (kl. 4-6: łącznie 48%, kl. 7-8: 68%, LO: 40%). Uczniowie najstarsi podali na równi również spotkania z pedagogiem (44%).
- Z kolei na **pytanie o doświadczenie przemocy domowej** uczniowie LO jednogłośnie twierdzą, że nigdy jej nie doznali (100%). Tak samo podaje 86% uczniów z klas 7-8 SP i 82% z klas 4-6 SP.
- Żadna z wymienionych w pytaniach typowych form **cyberprzemocy nie jest zjawiskiem obcym w środowisku uczniów gminy Hel, chociaż występuje w bardzo różnej skali**. Najmłodsi uczniowie (kl. 4-6 SP) najczęściej zetknęli się osobiście lub w swoim rówieśniczym otoczeniu z udostępnianiem ich prywatnej wiadomości innej osobie (łącznie 28%, w tym 2% bardzo często, 16% czasami i 10% raczej rzadko).
- Uczniowie z klas. 7-8 SP deklarują, że najczęściej spotkali się – osobiście lub ze słyszenia – na równi z :
 - udostępnianiem ich prywatnej wiadomości innej osobie (łącznie 59%, w tym 9% bardzo często, 27% czasami i 23% raczej rzadko) oraz

- publikowaniem w Internecie filmików/zdjęć ośmieszających / otrzymywanie złośliwych komentarzy („hejt”)
- Uczniowie LO również w największej części – i w jeszcze większym stopniu - borykają się z udostępnianiem ich prywatnej wiadomości innej osobie (łącznie 70%, w tym 20% bardzo często, 30% czasami i 20% raczej rzadko). Drugim z sygnalizowanych problemów jest otrzymywanie wiadomości z wyzwiskami i obelgami (łącznie 60%, w tym 10% bardzo często, 10% czasami i 40% raczej rzadko).

VII Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie przemocy domowej

Instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie gminy lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz osób uwikłanych w przemoc domową należy zaliczyć do zasobów umożliwiających przeciwdziałanie temu zjawisku.

Wśród tych, które udzielają wsparcia mieszkańcom Gminy Miejskiej Hel znajdują się przede wszystkim:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Punkt Pomocy Rodzinie;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Świetlica Środowiskowa „Bocianie Gniazdo”,

W zakresie podnoszenia świadomości mieszkańców gminy odnośnie przeciwdziałania przemocy działania podejmuje również grono pedagogiczne Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Helu, w szczególności poprzez:

1. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej m.in. poprzez organizowanie prelekcji i pogadanek oraz upowszechnianie materiałów edukacyjnoinformacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej;
2. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki agresji i przemocy, m.in. poprzez organizowanie zajęć w ramach szkolnego programu profilaktyki;

3. Organizowanie dla nauczycieli szkoleń i warsztatów dotyczących przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym;
4. Współuczestnictwo w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy domowej i jej skutkom.

VIII Część programowa

VIII. 1. Cel główny

Głównym celem wyznaczonym w Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Hel na lata 2022-2026 jest:

Rozwój skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, zapewnienie profesjonalnej pomocy i ochrony osób doznających przemocy oraz intensyfikacja oddziaływań na osoby stosujące przemoc.

Tak pojmowany cel główny wpisuje się w szerszy kontekst Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Hel na lata 2021-2025 oraz stanowi uszczegółowienie CELU STRATEGICZNEGO nr 2: „Wzmacnianie roli i funkcji rodziny oraz przeciwdziałanie przemocy domowej i ochrona osób doznających przemocy domowej”, w którego ramach przyjęto CEL OPERACYJNY nr II „Pomoc i ochrona osób doznających przemocy domowej oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej”.

VIII 2. Cele szczegółowe Programu

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej czterech celów szczegółowych. Będzie to możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

I CEL SZCZEGÓŁOWY:

Profesjonalna pomoc oraz ochrona osobom doświadczającym przemocy domowej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Ścisła współpraca z podmiotami zapewniającymi schronienie osobom doświadczającym przemocy oraz udzielającymi im wsparcia;
- Zwiększenie dostępności poradnictwa psychologicznego i prawnego dla osób doświadczających przemocy domowej;
- Praca socjalna z osobami doświadczającymi przemocy domowej;
- Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej oraz schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej;
- Dalsze zapewnianie dyżurów informacyjno-konsultacyjnych dla osób doświadczających przemocy domowej;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się o ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej;
- Podnoszenie świadomości osób doświadczających przemocy domowej w zakresie przysługujących im praw.

II CEL SZCZEGÓŁOWY:

Skuteczne oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Monitorowanie sytuacji rodzin, w których występuje przemoc domowa i tych, co do których istnieje przypuszczenie w tym zakresie;
- Kierowanie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym osób stosujących przemoc domową ze szczególnym naciskiem na motywowanie ich do udziału w programach oraz informowanie o obowiązujących, nowych, potencjalnych następstwach karnych niezgłoszenia się lub nieukończenia programu;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie gminy, mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy domowej;
- Podnoszenie świadomości osób stosujących przemoc domową w zakresie negatywnych konsekwencji prawnych, społecznych oraz zdrowotnych tego zjawiska;

III CEL SZCZEGÓŁOWY:

Profilaktyka i edukacja wśród społeczności lokalnej w zakresie przemocy domowej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy, w szczególności tworzenie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy;
- Organizowanie akcji i kampanii informacyjnych ukazujących problem zjawiska przemocy domowej, a także wzbudzających wrażliwość wśród społeczeństwa na występowanie przejawów przemocy w ich otoczeniu oraz wzbudzanie poczucia odpowiedzialności za zgłaszanie takich przypadków. W tym upowszechnianie wiedzy w zakresie zjawiska przemocy ekonomicznej oraz cyberprzemocy;
- Rozpowszechnianie informacji o placówkach pomocowych oraz programach profilaktycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;
- Wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego promujących zachowania nieagresywne;
- Upowszechnianie wiedzy na temat zagrożenia przemocą oraz ze strony innych form nielegalnego działania za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej (np. hating, haking, stalking, wyłudzenie danych, kradzież tożsamości, trolling, fake news, dezinformacja).

IV CEL SZCZEGÓŁOWY

Podnoszenie kompetencji pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się problematyką przemocy domowej

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową w celu doskonalenia i podnoszenia ich umiejętności oraz skutecznego radzenia sobie ze stresem;
- Zapewnienie pracownikom zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy domowej dostępu do specjalistycznej literatury.

IX Realizacja, adresaci, monitoring i ewaluacja Programu

Działania wyznaczone niniejszym Programie mają charakter ciągły i są skierowane do:

- mieszkańców gminy, w tym dla osób zagrożonych przemocą domową;
- osób stosujących przemoc domową;
- osób doświadczających przemocy domowej;
- świadków przemocy domowej;
- osób/ instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są grupy, instytucje oraz organizacje funkcjonujące na terenie gminy lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz osób uwikłanych w przemoc domową.

Natomiast parterami w realizacji działań są: placówki służby zdrowia, specjaliści, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, inne ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, kościół i społeczność lokalna.

Szczegółowe określenie **wysokości planowanych środków** na realizację programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania. Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji Programu będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na ocenę ich skuteczności i efektywności. W celu oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej w związku z występowaniem przemocy domowej;
- liczba rodzin objętych pracą socjalną, poradnictwem oraz liczba udzielonych porad;
- liczba przeprowadzonych interwencji;
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności edukacyjnej i informacyjnej oraz szkoleniowej;
- liczba rodzin objętych pomocą terapeutyczną i prawną;

- liczba osób przebywający w ośrodkach wsparcia;
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych;
- liczba programów i kampanii społecznych, w których brano udział;
- liczba osób objętych oddziaływaniem Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego;
- liczba organizacji pozarządowych, z którymi podjęto współpracę.

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Przewodniczący Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego i przedstawia je Burmistrzowi Helu.

Uzasadnienie

W dniu 9 marca 2023 r., Sejm Rzeczypospolitej Polskie uchwalił ustawę o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023r., poz. 535). W związku z powołaną ustawą zmieniającą, koniecznym było dostawanie treści uchwalonego w dniu 28 września 2021r., przez Radę Miasta Helu „Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie dla Gminy Miejskiej Hel na lata 2022-2026” (Uchwała Nr XXVIII/214/21 Rady Miasta Helu). W wyniku powyższej zmiany koniecznym jest dostosowanie terminologii i zakresu działań objętych Programem do nowych pojęć i definicji legalnych. Tekst jednolity programu nosi zaktualizowaną nazwę Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Hel na lata 2022-2026, a także posługuje się nowym określeniem „przemoc domowa”, które zastąpi dotychczasowy termin „przemoc w rodzinie „.